

# Het echte verhaal over de kasreserves in 2020.

Dames en heren, lieve Surinamers! Er is de afgelopen jaren veel gezegd en geschreven over de situatie met de kasreserves in 2020. Er is gesproken over "diefstal" en "verdwenen reserves". Maar wat zijn nu écht de feiten over die kasreserves? Dit document brengt de waarheid boven tafel, gebaseerd op de feiten zelf.

Wij gaan terug naar eind 2019 en begin 2020, een cruciale periode, vlak voor de vorige verkiezingen en vlak voor covid-19. Het IMF bevestigde destijds dat de Surinaamse economie stabiel was, met dalende werkloosheid, lage inflatie en een stabiele wisselkoers. Maar er waren uitdagingen, en de Centrale Bank heeft op een moeilijk moment besloten de gelden op haar algemene rekening, waaronder de kasreserves, aan te wenden. Waarvoor? Om haar essentiële rol te vervullen: het bewaken van de wisselkoers, cruciaal voor de stabiliteit van ons land. Later in 2020 werden de kasreserves, met instemming, ook aangewend om tekorten bij de overheid te dekken.

Dit document legt alles helder uit. Het leidt je langs rapporten van gezaghebbende instanties zoals het IMF. Zodat *jij*, de burger, zelf kunt zien en begrijpen wat er precies gebeurde en waarom. De feiten spreken luider dan geruchten en verdraaide waarheden. Lees dit document en oordeel zelf over de feiten.

Het is een verhaal dat helaas niet zo makkelijk is. Niet makkelijk om op te schrijven, en ook niet makkelijk om te begrijpen. Je kunt er namelijk door verschillende brillen naar kijken. Door een juridische bril. Door een macro-economische. Door de bril van de centrale bank. Door de bril van de cambio's of die van de commerciële banken. Door de bril van de particulieren en bedrijven die hun euro's en dollars bij de commerciële banken hadden gestald. Of door de bril van de gewone kiezer, die de afgelopen jaren veel koopkracht kwijtgeraakt is.

## De situatie eind 2019

We beginnen dit verhaal met de situatie in Suriname eind 2019. En we beginnen met een bron die internationaal hoog aangeschreven staat, het IMF, dat op 23 december 2019 hun Article IV Consultation Report publiceerde ([Bron 1](#)).

In dit rapport wordt afgetrapt met een samenvatting op pagina's 2 en 3, in het Engels.

Executive Directors took positive note that the Surinamese economy is growing steadily, with a falling unemployment rate, low inflation, and a stable exchange rate. They stressed that this stabilization presents an opportunity to address the central challenges facing the economy, including a weak fiscal position and rising public debt, monetary and financial supervision frameworks that need to be enhanced, a low degree of economic diversification, and other structural impediments to growth. Timely action will be necessary to reduce macroeconomic vulnerabilities and downside risks.

Oftewel: **volgens het IMF ging het eind 2019 goed** met de Surinaamse economie. Er was een **dalende werkloosheid, lage inflatie en een stabiele wisselkoers**. Deze stabiliteit bood volgens het IMF de kans voor structurele hervormingen en voor het minder gevoelig maken van de Surinaamse economie voor goudexport.

Verderop op pagina 3 staat beschreven dat het IMF het belangrijk vindt dat de **staatsschuld omlaag** gebracht moet worden, maar dat hier **geloofwaardige plannen** van de toenmalige regering tegenover stonden.

Ook wordt de zorg uitgesproken dat de CBvS in 2019 het **begrotingstekort monetair heeft gefinancierd** (onthoud die term, ik zal deze zo even uitleggen), maar verwelkomde het plan om de Bankwet aan te passen om dit in het vervolg onmogelijk te maken.

Daarnaast was het IMF tevreden over een aantal hervormingen waar de CBvS mee bezig was om beter in staat te zijn om hun taak als centrale bank uit te voeren.

Tot slot staat er ook nog dat de centrale bank nog wat **werk te verzetten** heeft om het **nieuwe wisselkoersbeleid** van Suriname, dat officieel in 2016 was veranderd, effectief te kunnen voeren (onthoud dat het *nieuwe wisselkoersbeleid* van belang is, ik zal dit verderop ook nog even uitleggen).

Directors underscored the importance of putting public debt on a sustained downward path. They were encouraged by the authorities' fiscal plans and emphasized the need to phase out electricity sector subsidies, implement the VAT, and continue to improve revenue and expenditure administration. Implementing these measures, while also protecting vulnerable households, would be instrumental in creating space for public investment and supporting long-term growth. Directors welcomed, in this context, the passage of the public financial management law.

Directors expressed concern about the resumption of monetary financing of the budget this year but welcomed the authorities' plan to avoid any further such financing, including through a new Bank Act. They welcomed the recent introduction of new monetary tools and instruments and the preparation of several draft legislation to enhance the monetary framework. They underscored, nonetheless, that the central bank should also publish explicit monetary targets, further expand their operational tool box to implement effectively a reserve money target, and further strengthen coordination with the government on liquidity projections and operations. Directors generally agreed that a more flexible exchange rate is needed to act as a shock absorber.

## Wat betekent dat **monetair financieren** van het begrotingstekort?

Als de overheid meer geld uitgeeft dan ze ophaalt (*bijvoorbeeld via belastingen en royalties*), dan is er sprake van een **begrotingstekort**. Dit tekort kan worden gedicht door geld te lenen.

Als de overheid dat geld leent met een **buitenlandse lening**, dan wordt de lening bij de centrale bank omgewisseld voor SRD. De centrale bank houdt dan de Amerikaanse Dollars en print nieuw geld in SRD. Daarbij stijgt de internationale reserve van de centrale bank dus.

Als dat geld echter rechtstreeks geleend wordt van de centrale bank, dan wordt er nieuw geld in SRD geprint door de centrale bank, zonder dat hier een tegenwaarde tegenover staat. Dit noemen we **monetair financieren**.

Beide soorten leningen kunnen verstandig of onverstandig zijn. Dat hangt helemaal van de omstandigheden af. Als bijvoorbeeld je bankensector op omvallen staat en dreigt de economie mee te trekken, dan kan een -door een lening gefinancierde- interventie van de overheid de

benodigde rust en stabiliteit brengen om de crisis door te komen. Of als je met die lening grote investeringen doet die later naar verwachting grote rendementen zullen opleveren, dan kan dat ook verstandig zijn.

Wanneer de lening echter gebruikt wordt voor consumptieve doeleinden, bijvoorbeeld voor het dichten van gaten in begrotingen of luxegoederen, of voor onverstandige investeringen, dan zorgt al dat nieuwe geld ervoor dat er **inflatie** ontstaat. Er is meer geld voor dezelfde goederen, dus stijgen de prijzen.

**10. Monetary financing of the budget has resumed.** In early-2019, the government revoked a memorandum of understanding with the central bank that prohibited monetary financing of the budget. Since then, the CBvS has provided new credit (which was also subsequently rolled over) to the government up to the limit of 10 percent of government revenues specified in legislation. The CBvS's interpretation of the current legal framework is that it does not allow them to continue to provide credit to government in excess of 10 percent of estimated government revenues budgeted for the current fiscal year (and any excess should be repaid within three months). Accordingly, the CBvS is not planning to provide any direct credit to government in excess of 10 percent of government revenues. The new draft Bank Act (prepared by the CBvS, in collaboration with the Ministry of Finance and currently under review by the Ministry of Finance) would eliminate these types of direct monetary financing of the fiscal deficit.

Op pagina 12 staat dat het monetair financieren van het begrotingstekort tot 2019 verboden was, en dat dit in 2019 tijdelijk is toegestaan, tot maximaal 10% van de overheidsuitgaven. En dat de nieuwe Bankwet het monetair financieren weer onmogelijk moest maken.

In [Bron 2](#), het jaarverslag over het jaar 2019 van het Bureau voor de Staatsschuld, staat dit ook helder uitgelegd. Hierin staat *“geldcreatie in 2019 heeft voornamelijk door de overheid plaatsgevonden om haar enorme tekort te kunnen financieren”*. Ook staat dat de inflatie beperkt is gebleven door ingrepen van de CBvS.

Als gevolg van de **creatie van liquiditeiten**, welke ruim SRD 1,1 miljard bedroeg, nam de **binnenlandse liquiditeitenmassa in 2019 toe met ca. 5 procent tot SRD 20,3 miljard**. Deze liquiditeiten massa is **inclusief de deposito's van vreemde valuta**. **Geldcreatie in 2019 heeft voornamelijk door de overheid plaatsgevonden om haar enorme tekort te kunnen financieren**. Vanwege de **minimale groei van de binnenlandse liquiditeiten massa en een redelijk stabiele wisselkoers**, bedroeg het jaareinde inflatie 4,2 procent.

In 2018 was er een **schaarste ontstaan aan fysieke USD** als gevolg van de aanhouding van de Euro geldtransport (Euro 19,5 mln.) in april 2018 en het niet meer kunnen verschepen van Euro bankpapier naar China om deze te converteren naar USD (valutaswap). Deze schaarste was **ook in 2019 merkbaar**. In het laatste kwartaal van 2019 is de gemiddelde CBvS verkoopwisselkoers van de SRD ten opzichte van USD nog steeds stabiel op SRD 7,52, terwijl de Eurokoers sterk fluctueerde en vanaf december een stijgend verloop vertoonde. **Bij de cambio's was er vooral in december sprake van stijgende koersen** voor zowel de USD als de Euro, **vanwege een verhoogde vraag als gevolg van verhoogde importen aan het eind van het jaar en een gebrekkige beschikbaarheid aan vreemde valuta**.

De CBvS heeft getracht door middel van meerdere interventies in het jaar om de wisselkoers onder controle te houden. Hierdoor was de officiële wisselkoers van SRD 7,52 voor 1 USD in 2019 vrij stabiel.

## Welk effect heeft inflatie op de wisselkoers?

Mensen houden van prijsstabiliteit. Als er een hoge inflatie, of zelfs angst voor een hoge inflatie is, dan krijg je dat mensen die dat kunnen steeds meer van hun vermogen en transacties in een stabiele munt zoals de Amerikaanse Dollar of de euro willen aanhouden. Dat noemen ze de "**dollarisatie**" van de economie. Dit leidt ertoe dat mensen en bedrijven, **gedreven door angst** om hun vermogen kwijt te raken, netto méér SRD willen verkopen en Amerikaanse Dollars willen kopen, dan anders. Dat leidt ertoe dat er druk is om de SRD te **devalueren** ten opzichte van de Amerikaanse Dollar.

Zoals te zien in [Bron 3](#) van het IMF op 19 november 2019 (in het Engels) heeft Suriname de hoogste dollarisatie van het hele Caraïbische gebied. Bijna twee derde van alle spaartegoeden van Surinamers wordt in vreemde valuta aangehouden, en bijna de helft van alle leningen wordt in vreemde valuta aangegaan. Dit is véél hoger dan het Caraïbisch gemiddelde rond de 10 á 15%. De historisch lage betrouwbaarheid van de centrale bank, periodes van hoge inflatie en een grote informele economie (in Amerikaanse dollars) worden als belangrijke argumenten hiervoor genoemd.

1. **Suriname has the highest levels of dollarization in the Caribbean.**<sup>2</sup> Dollarization was very high in 2018 for both deposits (65.3 percent of total deposits) and liabilities (47.7 percent of liabilities) in Suriname. These are well above the Caribbean averages (of 16.5 percent for deposits and 11.1 percent for liabilities). A history of high inflation and a series of policies have led to such high levels of dollarization in Suriname. The policies include the introduction of foreign currency deposits by residents (1992), the introduction of foreign currency loans to residents (1995), and the liberalization of the foreign exchange market (2002) as surrender requirements for non-mining companies were abolished. In addition, historically low credibility of the central bank and dollars from informal or illegal activities filtering into the formal system may have boosted dollarization. On the other hand, few policies have pushed towards lower dollarization. The most notable one is the guideline by Central Bank of Suriname (CBvS) in 2017 limiting bank lending in foreign currency to agents who do not have foreign currency earnings.

**Een hoge mate van dollarisatie is dus een teken van weinig vertrouwen in de lokale munt.**

Het “voordeel” van een hoge mate van dollarisatie is dat een devaluatie van de lokale munt relatief weinig pijn doet voor vermogende mensen en bedrijven met hun vermogen in vreemde valuta.

Het nadeel is uiteraard dat het voor mensen zonder vermogen juist ontzettend veel pijn doet. Zij krijgen hun inkomen in de lokale munt, die heel snel minder waard wordt. En wanneer steeds meer transacties in de economie of leningen alleen in vreemde valuta worden aangeboden, lopen zij ook nog eens het risico dat ze een lening nooit meer kunnen terugbetalen, omdat hun inkomen in vreemde valuta door die devaluatie gedaald is. Hierdoor worden arme mensen dus steeds armer.

**In de context van een economie met een hoge dollarisatie is het gevolg van een hoge inflatie en een devaluatie van de munt dus extra pijnlijk voor arme mensen.**

## Hoe zit het met dat wisselkoersbeleid?

In hetzelfde IMF-artikel staat ook het wisselkoersbeleid van Suriname tot 2019 uitgelegd.

Hierover staat beschreven dat Suriname sinds de crisis in 2016 officieel (“*de jure*”) een vrije wisselkoers heeft, maar dat dit in de praktijk (“*de facto*”) een stabiele wisselkoers is, die binnen een bandbreedte mag bewegen.

### Box 1. History of Exchange Rate Arrangements in Suriname (Concluded)

and tax liabilities of the bauxite companies. In addition, there were four flexible rates: (iv) *the auction rate* for imports of raw materials and capital goods, (v) *the banana rate*, (vi) *the rice rate*, and (v) *the exports rate*. In 1993, a *fuel rate* was also added for gasoline and diesel imports.

- **July 1994–August 2002** (Unified Official Exchange Rate): In July 1994, the official exchange rates were unified into one single rate. The rate was set at 180 SRD per U.S. dollar and was limited to foreign exchange license holders (mainly importers). A legal parallel market was also introduced for commercial banks and cambios. The CBvS gradually deregulated the exchange rate restrictions, including stopping exchange rate interventions in 1995 and eliminating the surrender requirement for all sectors except mining in 2002.
- **September 2002–March 2016**: The exchange rate stabilized since 2002 and the authorities continued its efforts in unifying the exchange rate. Restrictions on the bank-cambio rate was partially eliminated in mid-2003 and later completely eliminated in mid-2004. In January 2004, the CBvS replaced the Surinamese guilder with the Surinamese dollar at the rate of 1000:1. By devaluing the official exchange rate by 4 percent to 2.735 SRD per U.S. dollar, the spread with the parallel rate was reduced to less than 2-1/2 percent.
- **March 2016–Present**: The Surinamese authorities floated the exchange rate in March 2016 and have maintained it de jure flexible since then. The exchange rate is currently assessed as a de facto stabilized arrangement.

Het wisselkoersbeleid heeft heel belangrijke sociaal-economische gevolgen voor alle Surinamers. Zoals hierboven al aangeduid heeft Suriname de hoogste mate van dollarisatie van het Caraïbisch gebied. Er is een grote informele economie die niet in SRD handelt.

Wanneer de wisselkoers volledig vrijgelaten was, en de centrale bank hier geen enkel beleid op had gevoerd, dan was deze koers waarschijnlijk veel volatieler geweest en was de SRD al veel sneller gedevalueerd.

Dit komt doordat slechts een relatief klein deel van de economie de SRD gebruikt, omdat Suriname een klein en open land is, en het hierdoor voor kwaadwillende speculanten relatief eenvoudig zou zijn om de wisselkoers voor eigen gewin te manipuleren.

Dankzij de aanwezigheid van de centrale bank, die prijsstabiliteit en duurzame groei van de economie najaagt, wordt die uitkomst voorkomen.

De manier waarmee de centrale bank dat wisselkoersbeleid kan uitvoeren is via haar **internationale reserve**.

## Wat is de internationale reserve?

De internationale reserve is de optelsom van de bezittingen die de CBvS aanhoudt. Dit bestaat uit verschillende posten. Dit zijn de vreemde valuta reserves, leningen aan banken, de goudreserves, IMF reserves en zogeheten SDRs.

Zie in [Bron 4](#) een overzicht van de CBvS waarin op pagina 1 voor de jaren 2006 t/m 2020 de internationale reserve van de CBvS weergeeft.

Official Reserve Assets and Other Foreign Currency Assets (approximate market value)  
(in US\$Mn)

|                                                                       | 2006  | 2007  | 2008  | 2009  | 2010  | 2011  | 2012    | 2013  | 2014  | 2015  | 2016  | 2017  | 2018  | 2019  | 2020  |
|-----------------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|---------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| <b>A. Official reserve assets</b>                                     | 237.2 | 403.3 | 602.5 | 657.0 | 690.8 | 816.9 | 1,008.4 | 778.8 | 625.1 | 330.2 | 381.1 | 424.4 | 580.7 | 647.5 | 585.0 |
| (1) Foreign currency reserves (in convertible foreign currencies)     | 205.0 | 359.5 | 551.9 | 460.5 | 468.1 | 575.2 | 751.8   | 603.8 | 446.7 | 221.9 | 302.3 | 334.3 | 476.3 | 521.6 | 492.1 |
| (a) securities                                                        | 36.8  | 148.5 | 166.2 | 91.2  | 148.4 | 250.0 | 319.7   | 289.6 | 269.2 | 21.9  | 10.0  | 69.9  | 170.9 | 189.7 | 191.2 |
| of which: issuer headquartered in Suriname but located abroad         | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -       | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -     |
| (b) total currency and deposits with:                                 | 168.3 | 211.0 | 385.8 | 369.4 | 319.7 | 325.2 | 432.1   | 314.2 | 177.4 | 200.1 | 292.3 | 264.5 | 305.4 | 331.9 | 300.9 |
| (i) other national central banks, BIS and IMF                         | 40.6  | 34.3  | 48.6  | 21.2  | 56.7  | 262.6 | 390.9   | 282.0 | 139.5 | 196.5 | 291.8 | 257.5 | 286.5 | 301.9 | 296.9 |
| (ii) banks headquartered in Suriname                                  | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0     | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 0.0   |
| of which: located abroad                                              | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -       | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -     |
| (iii) banks headquartered outside Suriname                            | 127.7 | 176.7 | 337.1 | 348.2 | 263.0 | 62.6  | 41.2    | 32.2  | 37.9  | 3.6   | 0.5   | 7.0   | 18.8  | 30.0  | 3.9   |
| of which: located in Suriname                                         | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -       | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -     | -     |
| (2) IMF reserve position                                              | 9.2   | 9.7   | 9.4   | 9.6   | 9.4   | 9.4   | 9.4     | 8.9   | 0.0   | 12.4  | 13.1  | 12.8  | 12.7  | 12.7  | 2.8   |
| (3) SDRs                                                              | 1.3   | 0.9   | 0.6   | 126.5 | 124.2 | 123.8 | 123.9   | 125.2 | 117.7 | 62.7  | 37.3  | 38.0  | 34.9  | 32.2  | 1.1   |
| (4) Gold (including gold deposits and, if appropriate, gold swapped)* | 21.7  | 33.2  | 40.6  | 60.4  | 89.1  | 108.5 | 123.3   | 40.4  | 51.9  | 45.6  | 29.1  | 39.0  | 56.6  | 80.9  | 89.0  |
| - volume in millions of fine troy ounces                              | 0.034 | 0.040 | 0.047 | 0.056 | 0.063 | 0.071 | 0.074   | 0.034 | 0.043 | 0.043 | 0.025 | 0.030 | 0.044 | 0.053 | 0.047 |

Hierbij is het belangrijk om te realiseren dat de balans van een centrale bank een beetje lijkt op de balans van een normaal bedrijf, maar toch net een beetje anders werkt omdat er geen gebouwen, maar monetaire instrumenten op de balans staan.

Tegenover de bezittingen ("activa") staan ook verplichtingen ("passiva"). Verplichtingen zijn onder andere de bankbiljetten in omloop, de **kasreserves van de commerciële banken** en het eigen vermogen van de CBvS.

De CBvS kan haar bezittingen inzetten om de wisselkoers te ondersteunen. Dit kan door een deel van haar internationale reserve te verkopen en hiermee lokale valuta te kopen. Aangezien die lokale valuta door de CBvS zelf in omloop gebracht is, zorgt dit ervoor dat de lokale geldhoeveelheid daalt.

Dit zorgt ervoor dat de internationale reserve daalt en de SRD-geldhoeveelheid ook daalt. Als er andere ontwikkelingen zijn waardoor veel mensen juist hun SRD willen verkopen en dollars willen verkopen, kan de CBvS op deze manier zorgen voor stabiliteit. De twee stromingen heffen elkaar min of meer op, waardoor de wisselkoers beheerst kan blijven.

## Hoe werken banken ook alweer?

Als een klant van een commerciële bank geld stort, dan wordt dit op de balans van die bank geregistreerd als een nieuwe bezitting waar tegenover een verplichting staat naar de klant.

De bank mag vervolgens die bezitting -het geld dat de klant net bij de bank heeft gestort- weer uitlenen, bijvoorbeeld voor een hypotheek of een zakelijke lening.

De bank verdient dan geld door méér rente te vragen op leningen die ze uitgeven dan ze aan hun depositohouders uitbetalen.

Als hun depositohouder dan het geld weer weghaalt -en de verplichting die de bank naar de klant heeft dus inlost- dan kan de bank dit betalen uit haar totale spaarpot met bezittingen.

Als heel veel depositohouders hun geld tegelijkertijd weg willen halen, dan ontstaat een zogeheten *bank run*. De bank belegt haar bezittingen door bijvoorbeeld leningen uit te geven of andere financiële instrumenten te kopen. Wanneer die bezittingen niet meteen verkocht kunnen worden, kan de bank niet voldoen aan haar verplichtingen naar haar klanten.

## Wat is de rol van de centrale bank ten opzichte van de commerciële banken?

De centrale bank houdt toezicht op de commerciële banken. Om te voorkomen dat een bank al het geld van haar klanten op een onverstandige manier belegt, worden er allerlei eisen aan

banken gesteld. Een van de belangrijkste eisen is dat commerciële banken een percentage van hun deposito's als reserve bij de CBvS moeten aanhouden, de **kasreserves**.

Wanneer de centrale bank wil dat commerciële banken **meer** geld gaan **uitlenen**, dan zullen ze aan de banken een **laag percentage** verplichte **kasreserves** vragen.

Wanneer de centrale bank wil dat commerciële banken **minder** geld uitlenen, dan zullen ze aan de banken een **hoog percentage** verplichte **kasreserves** vragen.

Op die manier houdt de centrale bank toezicht op de bankensector en heeft ze invloed op hoeveel geld er door commerciële banken gecreëerd wordt.

## Tussentijdse samenvatting

Tot nu toe hebben we het over een aantal belangrijke onderwerpen gehad. Dit is moeilijke stof om te begrijpen, dus ik ga het even samenvatten voordat we de laatste stukken over de kasreserves in 2019 gaan bespreken.

*Hoe werken banken, de centrale bank, monetair financieren, inflatie, de wisselkoers en de internationale reserve? Hoe stond Suriname er eind 2019 voor?*

- Commerciële banken kunnen nieuw geld creëren door deposito's van hun klanten uit te lenen. De deposito's zijn verplichtingen voor de bank. De leningen zijn bezittingen van de bank.
- De CBvS eist dat een percentage van de deposito's van commerciële banken als **kasreserve** wordt aangehouden, om zo te voorkomen dat teveel geld wordt gecreëerd en om te voorkomen dat banken onverantwoord hoge risico's aangaan
- De CBvS heeft, net als commerciële banken, bezittingen en verplichtingen. De **internationale reserve** is het grootste deel van haar bezittingen. De kasreserves van commerciële banken, het briefgeld in omloop en het eigen vermogen zijn belangrijke verplichtingen die daar tegenover staan.
- De CBvS is onafhankelijk van de regering, maar heeft wel als doel om de duurzame groei van de economie van Suriname te ondersteunen en prijsstabiliteit te waarborgen.
- De regering had in 2019 een groot begrotingstekort, wat door de CBvS **monetair gefinancierd** is door nieuwe SRD in omloop te brengen. Deze toename van de hoeveelheid SRD zonder tegenwaarde leidt tot **inflatie** en tot **devaluatie** van de SRD
- De CBvS heeft officieel sinds 2016, na druk van het IMF, als wisselkoersbeleid een volledig vrije munt.
- Suriname heeft de hoogste mate van **dollarisatie** van de economie in het Caraïbisch gebied. Dit komt doordat er **weinig vertrouwen** in de SRD is, er een hele grote **informele economie** is en er veel angst is voor opnieuw hoge inflatie. Door de hoge dollarisatie raakt eventuele devaluatie van de munt arme bevolkingsgroepen zonder vermogen relatief nóg harder dan mensen met vermogen in vreemde valuta.
- Tussen 2016 en 2019 heeft de CBvS haar uiterste best gedaan om de wisselkoers zo stabiel mogelijk en de inflatie laag te houden om de economie, waaronder ook met name de arme bevolkingsgroepen, zo goed mogelijk te helpen. Dat hebben ze gedaan door de internationale reserve in te zetten.

- Volgens het IMF ging het eind 2019 best goed met Suriname, en was er dalende werkloosheid, lage inflatie en een stabiele wisselkoers, en waren er geloofwaardige plannen om structurele uitdagingen aan te pakken.

## De nieuwe kasreserveregeling van 2019

In [Bron 5](#) staat de nieuwe kasreserveregeling van de CBvS die per 1 juni 2019 inging, waarin de CBvS de commerciële banken oplegt om voortaan 50% van hun vreemde valuta deposito's bij de CBvS aan te houden.

### 4) Speciale kasreserverekeningen

Bij de Bank wordt speciaal voor de uitvoering van deze kasreserveregeling op naam van elke bankinstelling een speciale kasreserverekening geopend, t.w.: één rekening luidende in euro's en één rekening luidende in US-dollars. Bij de buitenlandse bank, correspondent van de lokale deviezenbank, worden op naam van de deviezenbank speciaal voor de uitvoering van deze kasreserveregeling, één of meer rentegevende depositorekeningen en één of meer rekeningen-courant geopend, t.w.: tenminste één rekening luidende in US-dollars. De buitenlandse bank waar de kasreserve van de deviezenbank wordt aangehouden op een depositorekening of een rekeningcourant, dient tenminste een A-"rating" van het beoordelingsinstituut (ratingsbureau) Standard & Poors' te bezitten, of equivalent daaraan van een vergelijkbaar ratingsbureau. Op de eurorekeningen worden uitsluitend mutaties in euro's geadministreerd. Op de US-dollar rekeningen worden mutaties in alle andere valuta'soorten, uitgezonderd de euro, geadministreerd voor hun equivalente waarde in US-dollars. Zowel de depositorekeningen als de rekeningen-courant worden uitsluitend gebruikt voor de boekingen inzake de verplichte kasreserve en van de mutaties daarin.

De wekelijkse mutaties aan de marge van de verplichte kasreserve zullen om redenen van praktische aard via de kasreserverekeningen van de deviezenbank bij de Bank plaatsvinden.

Andere transacties mogen op de kasreserverekeningen niet plaatsvinden, dan met voorafgaande schriftelijke toestemming van de Bank. De kasreservemiddelen op de depositorekeningen en op rekeningen-courant mogen onder geen enkele voorwaarde aan derden worden bezwaard of verbonden als zakelijke zekerheid. Deze tegoeden mogen tevens op geen enkele wijze strijdig aan de kasreserveregeling worden aangewend.

**Deze nieuwe regeling is de belangrijkste juridische grondslag van wat er begin 2020 gebeurde met de kasreserves. Wat een centrale bank al dan niet mag doen met de kasreserves wordt bepaald door de wetten en regels van Suriname.** Aangezien de centrale bank de regels voor de banken maakt, is deze kasreserveregeling het belangrijkste document.

Wat hier in staat is dat er per commerciële bank een aparte rekening voor de kasreserves wordt geopend. Dat zijn de **verplichtingen** van de CBvS. Niet de **bezittingen**. Bij een commerciële bank krijg je als klant ook een rekening op je eigen naam. En zie je niet dat, achter de schermen, die bank een deel van "jouw" geld *wat op de balans van de bank dus een verplichting aan jou is en een bezitting van de bank*- als kasreserves op één hoop gooit naar de centrale bank. En de rest op één hoop gooit met datzelfde deel van andere klanten, waarmee ze nieuwe beleggingen aan kan gaan of leningen uit kan schrijven.

Wat er ook in staat is dat er op die kasreserverekeningen geen andere transacties mogen plaatsvinden, **dan met voorafgaande schriftelijke toestemming van de CBvS.**

Verderop staat er ook nog het volgende:

#### *Strategic Investment Committee en het beleggingsbeleid*

Ten einde het strategisch investeringsbeleid vorm te geven wordt een Strategic Investment Committee door de Bank ingesteld, die tevens belast zal zijn met de monitoring van de bij de Bank aangehouden kasreservemiddelen.

De Strategic Investment Committee zal bestaan uit 9 (negen) functionarissen: drie vertegenwoordigers van de Bank waarvan een als voorzitter zal optreden, twee vertegenwoordigers van de Surinaamse Bankiersvereniging, twee vertegenwoordigers van het verzekeringswezen en twee vertegenwoordigers van het pensioenwezen.

Het investeringsbeleid zal door de Strategic Investment Committee worden opgesteld en door de Bankpresident worden goedgekeurd.

Voorts zal het Strategic Investment Committee belast zijn met het beleggingsbeleid van de Bank. Deze mogen alleen beleggen in verhandelbare obligaties die snel en zonder veel kosten liquideerbaar zijn en afkomstig zijn van emittenten wier eigen buitenlandse kredietwaardigheid tenminste op het niveau van een 'A' rating ligt volgens de beoordeling van de internationaal erkende 'ratings agencies', met name: Moody's Investor Services, Standard & Poor's of Fitch Ratings. Tevens dient voor elke belegging in bedoelde

Hier staat dat een Strategic Investment Committee **wordt ingesteld**, die **belast zal zijn** met monitoring. Er staat **niet** dat die committee er vanaf de eerste dag al zal zijn. De toenmalige governor van de CBvS, Robert van Trikt, was ook pas op 1 maart 2019 in functie benoemd, met een ambitieuze hervormingsagenda. Deze nieuwe regeling is dus in de eerste 3 maanden van zijn nieuwe functie opgesteld en uitgerold.

In Bron 6, het proces-verbaal van het verhoor van GAURISANKAR, Sanjay Shailendra, **econoom bij het CBvS**, als getuige op 6 mei 2020 over de gebeurtenissen rondom de kasreserves, staat daarover het volgende.

O: U heeft eerder aangegeven dat de vreemde valuta kasreservemiddelen overgeheveld zijn naar een rekening van de CBvS.

V: Is er daardoor geen onoverzichtelijke situatie gecreëerd?

A: In eerste instantie leek het niet. Later bleek dat het toch wel moeilijk was om een onderscheid op de rekening te maken wat de kasreservemiddelen precies waren, dus wat van de CBvS was en wat van de Staat en commerciële banken was. In de statistieken kon er wel een onderscheid worden gemaakt, alleen op de rekening van de CBvS zelf werden alle middelen gestort en werden er vanuit die rekening ook betalingen gedaan.

V: Naderhand bekeken, is dat bewust of onbewust gedaan?

A: Ik heb niet het gevoel dat het bewust is gedaan, omdat gaat om een algemene rekening.

Dit geeft dus aan dat de vreemde valuta kasreserves van de commerciële banken, net zoals hoe dit tot dan toe altijd gegaan was, gewoon als verplichting naar de commerciële banken en als bezitting van de CBvS werden bijgehouden.

Er werd dus aan de bezittingen kant van de CBvS nog geen aparte categorie opgenomen voor de optelsom van de waarde van de kasreserves van de commerciële banken.

Verderop in het proces-verbaal staat:

V: Was/is er een controlemechanisme voor de commerciële banken om de hoogte van hun VV-kasreserves bij de CBVS na te gaan?

A: Ja. De commerciële banken hebben hun eigen administratie. In de Strategic Investment Committee moesten deze ook in de rapportage worden weergegeven. De CBvS rapporteert periodiek de positie per commerciële bank.

V: Hoe is het mogelijk geweest, dat zij nimmer zelf hebben opgemerkt dat hun VV-kasreserves minder werden?

A: Het uitgangspunt is geweest dat de bruto monetaire reserves altijd hoger moet zijn dan de kasreservepositie van de commerciële banken. Achteraf gezien, was die uitgangspositie niet effectief.

V: Waarom zegt u dat het niet effectief was?

A: Er zou een andere indeling moeten gelden, waarbij er een onderscheid werd gemaakt naar de middelen van de commerciële banken, middelen van de CBvS en de middelen van Staat.

V: Wie bij de CBVS is tot de ontdekking gekomen, dat er uit de monetaire reserves op een gegeven moment de VV-kasreserves werden gebruikt?

A: Dat weet ik niet. Het zou de afdeling accounting en de afdeling statistieken kunnen zijn.

V: Zou de Strategic Investment commissie niet zulks ontdekt moeten hebben?

A: Nee, de commissie is pas in januari 2020 geïnstalleerd en dit was al gebeurd.

V: Is het u bekend wanneer zulks werd ontdekt?

A: Neen

V: Welke stappen werden ondernomen, nadat zulks werd ontdekt?

A: Toen de berichtgeving naar buiten is gekomen werd de Strategic Investment Committee ingesteld, investment policy document werd afgerond; de leiding van de Bank is gaan werken aan ringfencing van de VV en onlangs of gisteren is ook nog met banken een leenovereenkomst gesloten. Er zijn vijf banken die hebben getekend.

Hierin is duidelijk dat de Strategic Investment Committee begin januari 2020 nog niet geïnstalleerd was en dat de ring-fencing aan de bezittingenkant van de CBvS nog niet geïmplementeerd was.

Ook is duidelijk dat de CBvS gewoon verder is gegaan met het voeren van haar monetair beleid op basis van de internationale reserve, zonder daarbij specifiek rekening te houden met de waarde van de kasreserves van de commerciële banken.

Tegelijkertijd is het zo dat deze kasreserveregeling de belangrijkste grondslag is, en dat daarin staat dat transacties op de kasreserverekeningen met toestemming van de CBvS wél mogen.

### Hoe zit het met het “ringfencen” van de kasreserves?

Met “ringfencen” wordt bedoeld dat deze reserves apart worden bijgehouden en dat er een speciale procedure komt om aan deze reserves te mogen komen. Uit de tekst van de kasreserveregeling blijkt dat het zeker **de bedoeling** is dat de CBvS de kasreserves voortaan apart gaat behandelen.

In [Bron 7](#), de begroting van de toenmalige regering voor 2020, vastgesteld in september 2019, wordt ook stilgestaan bij het gevoerde beleid van de CBvS en bij het nieuwe kasreservebeleid.

Hierin staat dat de Surinaamse banken, en daarmee de hele economie, ontwricht werd door de onrechtmatige aanhouding van een eurozending in Nederland in 2018. En dat dit in 2018 en 2019 voor grote problemen heeft gezorgd. De CBvS heeft, in afwachting van het vrijvallen hiervan, ook vreemde valuta beschikbaar gesteld aan de commerciële banken.

### II.3. Monetaire ontwikkelingen en de financiële sector

Tegen april 2018 werd Suriname in het algemeen, en het bankwezen in het bijzonder, getroffen door een onrechtmatige aanhouding van een eurozending in Nederland. Deze aanhouding dreigde het buitenlands betalingsverkeer van Suriname alsook de economie te ontwrichten. Tevens had de inbeslagname van de euromiddelen een directe impact op de bedrijfsvoering van commerciële banken. Door de Centrale Bank van Suriname (CBvS) moest snel worden gehandeld om negatieve gevolgen enigszins te mitigeren.

De CBvS heeft vreemde valuta beschikbaar gesteld aan de commerciële banken ter garanderen van een vlot en efficiënt verloop van het buitenlands betalingsverkeer en ter veiligstelling van de import van goederen. Tegen de inbeslagname van de euromiddelen, heeft de CBvS inmiddels een klaagschrift ingediend bij de Rechtbank Noord-Holland. Het klaagschrift wordt door de Rechtbank behandeld op de zitting van 5 november 2019. De CBvS heeft intussen nauw overleg gepleegd en succesvol onderhandeld met verschillende partijen om geldverschepingen nog voor het einde van 2019 te bewerkstelligen.

### Operationeel monetair beleid

Het gevoerde monetair beleid van de CBvS, dat tot uiting komt in het beheersen van de groei van de binnenlandse liquiditeiten, ligt aan de basis van de bewerkstelligde monetaire stabiliteit. De USD Bankkoers bleef stabiel, terwijl de inflatie afnam.

Het kasreservebeleid in de SRD-sfeer bleef ongewijzigd. De kasreservepercentages voor de toevertrouwde middelen in SRD en vreemde valuta werden gehandhaafd op respectievelijk 35% en 50%. In mei 2019 heeft de CBvS het Algemeen Voorschrift inzake het vreemde valutabedrijf van de banken herzien en uitgevaardigd. Vanaf 1 juni 2019 zijn de deposito nemende instellingen en de CBvS overeengekomen dat deze hun verplichte vreemde-valuta kasreserve middelen zullen aanhouden bij de Bank. Het komt erop neer dat tenminste de helft van de kasreservemiddelen in US-dollars dient te worden aangehouden bij de CBvS op een USD-kasreserverekening in het buitenland. Het resterend deel van de USD-kasreserves zal vooralsnog door de algemene banken zelf worden aangehouden bij buitenlandse banken, zoals dat voorheen geschiedde. De kasreserves in euro's zullen ten volle bij de CBvS worden aangehouden op een EUR-kasreserverekening.

Diverse argumenten liggen ten grondslag aan de beleidsmaatregel om de vreemde-valuta kasreserves bij de CBvS onder te brengen. Ten eerste, het oogmerk van prudentie. Gelet op het risicovrij profiel van de CBvS zal het aanhouden van de kasreserves bij de CBvS in plaats van bij een buitenlandse bank, leiden tot een verbetering van de solvabiliteit en soliditeit van de lokale banken. Ten tweede, de rol van de CBvS als hoedster van financiële stabiliteit waarbij zij o.m. de taak heeft om het betalingsverkeer van Suriname met het buitenland te bevorderen en te vergemakkelijken. Ten derde, het aanhouden van de kasreserves bij de CBvS is in overeenstemming met de 'best practices' die internationaal gangbaar zijn.

Om te waarborgen dat de vreemde-valuta kasreserves goed worden beheerd, is 'ringfencing' als een veiligheidsmiddel gebruikt, wat inhoudt dat deze middelen te allen tijde reserves van de banken blijven en voor geen enkel ander doel kunnen worden aangewend. De 'ringfencing' zal vorm worden gegeven door (1) het instellen van een Strategic Investment Committee (SIC), (2) speciale administratie en financiële rapportage, opgemaakt door een externe accountant ten behoeve van informatie aan de algemene banken, en (3) minimaal één keer per kwartaalrapportage uit te brengen aan de algemene banken.

Ook staat in die begroting expliciet vermeld dat 'ringfencing' als veiligheidsmiddel is gebruikt, zodat deze middelen "te allen tijde reserves van de banken blijven en voor geen enkel ander doel kunnen worden aangewend".

Als een klant spaargeld bij een commerciële bank stort, is dat spaargeld ook nog steeds van die klant. Dat is een verplichting van die bank aan de klant. En een bezitting van die bank, op de grote hoop met bezittingen, waarvan (in het geval van vreemde valuta) dus de helft aan kasreserves moet worden aangehouden.

Bij de CBvS werd, ook zonder het 'ringfencing', dus al voldaan aan het eerste deel van die toelichting. Om het tweede deel, het zorgen dat de reserves "voor geen enkel ander doel kunnen worden aangewend", te waarborgen, was het Strategic Investment Committee bedacht. Maar deze committee was begin 2020 dus nog niet operationeel.

## Tweede tussentijdse samenvatting kasreserveregeling eind 2019

- In mei 2019 is de nieuwe kasreserveregeling gepubliceerd
- Aan de verplichtingen kant van de CBvS werden deze reserves apart per bank geboekt, maar aan de bezittingen kant van de CBvS werden ze nog niet "ringfenced", waardoor ze onderdeel uitmaakten van de algemene rekening van waaruit de CBvS haar monetair beleid voerde
- Er waren een aantal omstandigheden eind 2019 waardoor tijdelijk een groter beslag op de internationale reserve nodig was om de stabiliteit te waarborgen
- Conform de regeling mag de CBvS na schriftelijke toestemming wél over de middelen beschikken, ook al is het duidelijk dat dit niet de bedoeling was

- Het inrichten van de nieuwe processen bij de CBvS duurde wat langer dan voorzien, waardoor er begin 2020 nog geen Strategic Investment Committee was.

## Wat gebeurde er in en ná 2020 met en over de kasreserves?

In januari 2020 heeft de CBvS een aantal keer de internationale reserve ingezet om de lokale munt te steunen. Daarbij daalde de internationale reserve **zonder** de kasreserves van commerciële banken onder het nulpunt. Dit wordt ook wel de **netto internationale reserve** genoemd.

De internationale reserve (inclusief kasreserves) is dus nooit negatief, of zelfs in de buurt daarvan, geweest.

In het rapport van het IMF uit 2019 werd helemaal niet over de netto internationale reserve gesproken. In de context van een centrale bank waar historisch weinig vertrouwen in is, is het logisch dat de commerciële banken een extra waarborg willen voordat ze gedwongen daar hun reserves stallen. De wens om deze reserves te willen “ringfencen” is dus volstrekt logisch. Maar het is niet zo dat het gebruikelijk is dat er naar de netto internationale reserve (ook wel **bruikbare internationale reserve** genoemd) wordt gekeken.

Daarom oordeelde het IMF eind 2019 dus ook betrekkelijk positief over de toestand in Suriname, en werden er geen zorgen geuit over de kasreserves.

In januari 2020 kwam er iemand bij de CBvS achter dat de netto internationale reserve negatief was geworden. Dit hoeft niet erg te zijn. Stel dat je een dag later een grote hoeveelheid dollars verwacht, dan is er geen man overboord wanneer het geld op de algemene rekening bij de CBvS even wat minder is dan de verplichtingen aan de commerciële banken (de kasreserves).

Het is pas erg wanneer **het vertrouwen weg is**. En dat vertrouwen raakte weg.

## Hoe raakte het vertrouwen weg?

Het was al een heel uitdagende periode voor de toenmalige regering. Suriname heeft al jaren last van veel corruptie, een grote informele economie, en een grote afhankelijkheid van mijnbouw. Door eerdere crisisperiodes was er al veel vertrouwen in de SRD, in de overheid, en in de politiek weggeraakt. De uitdrukking “*vertrouwen komt te voet en gaat te paard*” is er niet voor niks. Het opbouwen van vertrouwen duurt jaren, terwijl het in dagen volledig kwijtgespeeld kan worden. De omstandigheden waren dus niet gunstig, en het was voor wie dan ook niet makkelijk geweest om eind 2019 het land te besturen.

Er zijn wereldwijd vaker periodes geweest waar een centrale bank een wisselkoers binnen een bandbreedte probeert te verdedigen, maar daar uiteindelijk niet goed in slaagt. Daar waren eind 2019 in Suriname ook al een aantal voortekenen van. De “zwarte markt” wisselkoersen bij de cambios waren toen al een stuk slechter dan de officiële wisselkoers van de CBvS. De bruto internationale reserve was al erg krap, en de netto internationale reserve (dus zonder de kasreserves) was bijna nul.

Tegelijkertijd was het onder die omstandigheden nog mogelijk (maar niet makkelijk) geweest voor de overheid en centrale bank om deze angst tegen te gaan en te herstellen.

Eind 2019 begon er echter nog een andere component een rol te spelen.

De VHP stuurde op 17 november 2019 een brief ([Bron 8](#), [Bron 9](#)) naar de directie van Oppenheimer, de grootste private schuldeiser van Suriname, waar de toenmalige regering op dat moment mee in gesprek was over een overbruggingslening.

In die brief geeft de VHP aan dat ze de toenmalige minister van financiën hebben aangeklaagd en roepen ze Oppenheimer op om het verzoek van de regering om extra geld resoluut af te wijzen.

This letter serves as well to inform you that given these alarming developments, on the eve of general elections in May 2020, the VHP, based on its political commitments to serve the interest of the Republic, has filed a criminal complaint on October 19, 2019 against the Minister of Finance, Mr. G. Hoefdraad. The Attorney General has been requested to start a thorough investigation. The Attorney General is conducting the requested investigation as we write this letter.

While the investigation has been in progress, the current Government decided to amend the sovereign debt legislation, eliminating the provisions of debt ceiling escalations and imprisonment of the responsible Minister. This dangerous and irresponsible act was strongly opposed by all political parties in opposition and relevant functional organizations in the country such as, private sector organizations, labor unions, bankers association, women's organizations, the organization of contractors etc.

These unsustainable sovereign debt loans will only exacerbate the already vulnerable financial system, following the massive loan from your institution (around USD\$500) million, of which nobody in Suriname knows at what stage the required due diligence is.

The VHP therefore urges your institution to fundamentally reject this request from the current Government, as this loan amount will create an irreversible negative cash flow situation for Suriname, further feeding rampant corruption, and implement show projects so close to elections (May 25, 2020).

Ten tijde van een uiterst fragiele situatie voor het land draagt een dergelijke brief natuurlijk helemaal niet bij aan het vertrouwen dat de internationale gemeenschap in Suriname heeft.

Alsof die brief nog niet genoeg was, deden ze er in maart 2020 nog een schepje bovenop. Zie [Bron 10](#) waarin de VHP Oppenheimer aangeeft dat het in het belang van Suriname is om aan haar betalingsverplichtingen te blijven voldoen; dat dit alleen kan wanneer de VHP de toenmalige regering vervangt; en dat ze Oppenheimer oproepen om noch direct noch indirect nieuwe leningen aan de regering te verstrekken.

Deze oproep, terwijl toen de covid-19 pandemie net om zich heen begon te slaan en daarmee de wereldwijde onzekerheid enorm was toegenomen, was schadelijk voor het vertrouwen in Suriname.

It is in the interest of both Suriname and international lenders that a situation of default is avoided. This will be achieved through sound economic policies and fiscal measures. The platform for this will exist once the current government is replaced by a new one that includes the VHP. Until then, it is crucial that no further loans are issued to this government. Any new loans or grants negotiated with the current administration will be considered dubious and deepening the financial crisis and the debt burden, making lenders not only co-responsible but possibly complicit in creating an unbearable burden on the people of Suriname.

In light of the above, it is our responsibility to urge you not to either directly or indirectly support any further lending to the present government. We believe that this is not only crucial to the financial recovery of Suriname but is also in the best interest of future lenders of our country.

Datzelfde geldt uiteraard ook voor de hele kasreserve-situatie uit begin 2020. Door hier een ontzettend groot punt van te maken, werd een *frame* gekozen alsof er allemaal gelden verdwenen zouden zijn en alsof er allemaal wetten waren overschreden. Terwijl het eigenlijk gewoon een samenloop van omstandigheden was, waarbij er een moeilijke keuze gemaakt moest worden. En waarbij de gemaakte keuze er een was vóór het landsbelang, vóór de stabiliteit van de wisselkoers en de economie.

De nieuwe kasreserveregeling was nog niet volledig ingeregeld. Er is tegen de bedoeling van die nieuwe regeling in tijdelijk een negatieve netto internationale reserve geweest.

Gelet op het belang van vertrouwen had die hele situatie ook heel anders afgehandeld kunnen worden. Doordat er veel harde en (deels) onware uitspraken gedaan werden, raakte het nog resterende deel van het vertrouwen, ook hierdoor, weg. Welke investeerder is nou bereid zijn geld te lenen aan een land met zoveel gedoe?

Uiteraard had de CBvS hier ook actiever over kunnen communiceren met de commerciële banken, om ze in het proces mee te nemen. Waarschijnlijk omdat het crisistijd was en de processen nog maar net ingeregeld werden, is dit niet gebeurd. Dat praat het nog niet goed. De CBvS maakt de regels waar de commerciële banken zich aan moeten houden. Als de CBvS zich niet aan de strekking van haar eigen regels houdt, is het volstrekt begrijpelijk dat de commerciële banken hier grote moeite mee hebben. Ook al gelden er verzachtende omstandigheden. En ook al zijn de kasreserves ingezet conform de doelstelling van de CBvS.

In [Bron 11](#) een ingezonden stuk van Dagblad de West uit 2022 over deze periode begin 2020 wordt ook hard geoordeeld:

Er zijn inmiddels vele rapportages van gezaghebbende instituten gepubliceerd, waaruit duidelijk af te leiden is, dat **valse en misleidende informatie is gebruikt om de verkiezingsuitslag van 2020 te beïnvloeden**. Verwezen wordt onder andere naar de internationale rapportages IMF artikel IV reports 2019 en 2021, de rapportage van de Nederlandse regering aan de tweede kamer, het EMFI 2021 'Smoke and Mirrors', het informatiebulletin VES en het recent in juni 2022 gepubliceerde en gecontroleerde jaarverslag 2019 van de CBvS. **Uit al deze publicaties kan geconcludeerd worden dat de informatievervalsing aan het volk in 2020, in strijd met de waarheid was**. Schokkend is de vaststelling dat **verschillende mediahuizen en hooggeplaatste politici zich hebben laten misbruiken om zonder hoor en wederhoor, dus zonder verificatie, de onjuiste en ongefundeerde informatie te verspreiden**. Deze ongefundeerde uitspraken en onterechte verdachtmakingen zijn tot in de rechtspraak geïnfiltreerd, getuige het onsamenhangende vonnis in bijvoorbeeld de CBvS-case. Tenminste één internationale organisatie heeft zich in niet mis te verstane bewoordingen, uitgesproken over deze ongefundeerde verdachtmakingen.

Hierin wordt ook gesproken over een vertrouwenscrisis die in Suriname is ontstaan in de periode 2020-2020 onder de nieuwe regering.

#### **VERTROUWENSCRISIS**

De vele financiële schandalen en het uitblijven van behoorlijke acties door het Openbaar Ministeri en de regering, los van het instellen van inefficiënte en partijdige presidentiële commissies, vergroten dit wantrouwen. **Dit wantrouwen is inmiddels uitgegroeid tot een vertrouwenscrisis in de gehele Trias Política**. Dit is door vele rechtsgeleerden, internationale organisaties (INTERPOL) politieke en mensenrechtenorganisaties reeds bevestigd. Het wordt een zeer moeilijke opgave voor de Trias Política om dit vertrouwen te herwinnen. **Het niet transparant, geniepig en het beschermend handelen naar elkaar toe door de drie machten, maakt de onrust vele malen groter**. Het is een taak en een plicht van de Trias Política om zich in te zetten voor de bewaking en bescherming van de democratie en de rechtsstaat. **Het behoeft geen betoog dat zelfs een blinde kan zien, dat onrecht en onwaarheden geleid hebben tot de bestuurlijke wisseling en nu al twee jaar het land bestuurt**.

**“Het behoeft geen betoog dat zelfs een blinde kan zien, dat onrecht en onwaarheden geleid hebben tot de bestuurlijke wisseling en nu al twee jaar het land bestuurt.”**

#### **De winnaars schrijven de geschiedenis**

In het jaarverslag van de CBvS over 2020 ([Bron 12](#)) wordt over de situatie met de kasreserves en de tijdelijke negatieve internationale reserve begin 2020 als volgt geschreven:

De 'Ringfenced Portfolio' is een afzonderlijke portefeuille die gezamenlijk wordt beheerd door de Bank en de commerciële banken. Nadat in januari 2020 bekend werd dat een deel van de kasreservemiddelen van de banken ondergebracht bij de Bank consumptief is aangewend in 2019, is de nodige inspanning gepleegd om de overgebleven kasreservemiddelen veilig te stellen.

Op 30 januari 2020 formaliseerde de Bank de oprichting van het 'Strategic Investment Committee' (SIC), dat bestaat uit vertegenwoordigers van de Bank en de Surinaamse Bankiersvereniging. Op diezelfde datum is de verklaring over het beleggingsbeleid inzake deviezenreserves van handelsbanken geformaliseerd en goedgekeurd door de directie van de Bank, de voorzitter van de Bankiersvereniging en een vertegenwoordiger van het 'Strategic Investment Committee'.

#### b) Kasreserve-verplichting

Op grond van de op 16 mei 2001 en 12 februari 2003 ingevoerde kasreserveregeling voor respectievelijk Surinaamse guldens en vreemde valuta, houden negen commerciële banken een verplichte kasreserve aan bij de Bank. Het doel is het bevorderen van stabiliteit in de waarde van de Surinaamse munt en het vormen van een liquiditeitsbuffer zodat het liquiditeitsrisico van toevertrouwde middelen wordt geminimaliseerd.

Het verplichte kasreservepercentage wordt door de Bank voor een jaar vastgesteld en wordt aan het begin van het daaropvolgend jaar aangepast of herbevestigd voor een nieuwe termijn. Afhankelijk van de omstandigheden en beleidsbeslissingen kunnen echter binnen het jaar aanpassingen plaatsvinden. De kasreserves worden per bank op een geblokkeerde rekening aangehouden. De berekening van de verplichte kasreserve per bank wordt wekelijks uitgevoerd.

In mei 2019 heeft de Bank een aanvang gemaakt met het vergoeden van rente op de kasreserve in vreemde valuta, zijnde 1,6% op US-dollar deposito's en 0,25% op de euro deposito's, terwijl de kasreserve in SRD als een renteloos deposito wordt aangehouden.

Het percentage in 2020 voor de VV-kasreserve bedroeg 50%, terwijl dat voor de SRD-kasreserve varieerde tussen 35% en 39%. (2019: respectievelijk 50% en 35%.)

Per eind 2020 bedroeg de omvang van deze kasreserves in vreemde valuta US\$ 210,9 miljoen en € 90,0 miljoen (2019: US\$ 272,1 miljoen en € 137,2 miljoen).

Teneinde de impact van de COVID-19-pandemie op de economie te minimaliseren, kwamen de Bank en de commerciële banken in mei 2020 overeen om een deel van de SRD-kasreservefondsen (SRD 569,6 miljoen) aan te wenden ter voorziening in de kredietbehoeften van de meest getroffen sectoren. De vraag naar krediet vanuit de particuliere sector was laag, SRD 33,7 miljoen is verstrekt. De commerciële banken hebben de beschikbaargestelde middelen onder andere aangewend ter financiering van een lening aan de Overheid (SRD 329,0 miljoen), waarna de rest (SRD 206,9 miljoen) naar de Bank is teruggevloeid. In juni en juli 2020 is een aanvullend deel van het kasreservefonds groot SRD 465,7 miljoen vrijgegeven, waaruit nog een lening is verstrekt aan de Staat door de commerciële banken. Van deze leningen aan de Staat moet nog SRD 100,0 miljoen worden afgelost. Zie toelichting 4.1.1 voor aanvullende informatie.

Oftewel:

- het doel van de kasreserves (het bevorderen van de stabiliteit en het vormen van een liquiditeitsbuffer) is ook ná januari 2020 nog steeds intact
- de banken hebben een paar maanden later, in mei 2020, ermee ingestemd dat hun SRD kasreserves werden aangewend voor een lening **aan de overheid(!)**.

Het grote probleem in januari 2020 was dus dat een deel van de kasreserves aangewend was voor de verschillende monetaire interventies die de centrale bank toen moest uitvoeren.

Maar een paar maanden later gebeurt hetzelfde, en is er niks aan de hand. Het verschil is dat de banken er toen, zoals ook bedoeld in de kasreserveregeling, door de Strategic Investment Committee, bewust voor gekozen is. Alleen bestond die committee in januari dus nog niet.

Verderop in het jaarverslag staat ook nog het volgende:

#### c) Leningen van de commerciële banken in VV

Deze verplichtingen die in 2020 zijn aangegaan komen voort uit het dispuut tussen de commerciële banken en de Bank over de aanwending van de vreemde valuta kasreserve door de Bank in 2019. In een gezamenlijk besluit van de commerciële banken en de Bank d.d. 28 januari 2020 is vastgesteld dat een groot deel van de door de Bank aangehouden kasreserves en andere financiële instrumenten oneigenlijk zijn aangewend. In de periode mei/juni 2020 zijn met de individuele commerciële

banken leningsovereenkomsten afgesloten voor het tekort in de kasreserfefondsen onder bezwaring van een van de onroerende goederen van de Bank als zekerheidstelling. Volgens de afspraken dient de vastgestelde schuldverplichting uit hoofde van de kasreserfefondsen (US\$ 70,7 miljoen en € 32,2 miljoen) en termijndeposito's (US\$ 70 miljoen en € 8 miljoen) binnen acht jaar in gelijke delen per kwartaal te worden afgelost. De rente bedraagt 6,75% per jaar. De Bank draagt het valutarisico van deze schuld.

Dit beschrijft dat, na alle ophef en te midden van de fragiele situatie begin 2020, er gekozen is om de in januari aangewende kasreserves om te zetten in schulden van de CBvS aan de commerciële banken.

Daarmee is er van een “mysterie” geen sprake. De CBvS heeft op een moeilijk moment de gelden op hun algemene rekening aangewend om haar rol voor het bewaken van de wisselkoers te implementeren. Dat was zonder vooroverleg met de commerciële banken, omdat de strategic investment committee toen nog niet geïnstalleerd was. Al een paar maanden later werden de kasreserves, met instemming van de banken -via het strategic investment committee- opnieuw aangewend. Ditmaal om tekorten bij de overheid te dekken.

Wat zijn de belangrijkste lessen die we hieruit kunnen leren?

- Het is in het **belang van alle Surinamers** dat het vertrouwen in de regering, in de SRD, in de CBvS en in de rechterlijke macht wordt **opgebouwd in plaats van afgebroken**.
- Het opbouwen van vertrouwen gaat zowel met **woorden** als met **daden**.
  - **Daden** om te laten zien dat nieuwe regelingen écht geïmplementeerd worden, en niet alleen leuk op papier staan.
  - **Woorden** om goed aan de bevolking uit te leggen waarom een moeilijke keuze gemaakt is en wat hier de gevolgen van zijn.
- De nieuwe regering zal de komende jaren een grote uitdaging hebben om Suriname beter te besturen, zodat het vertrouwen in de regering, de centrale bank en de rechterlijke macht weer toeneemt. Bij nieuw beleid kan **transparantie** helpen om

bestuurders op hun keuzes aan te kunnen spreken en ze hiervoor verantwoordelijk te houden.

- Door meer informatie met politici, de media en de hele samenleving actief te delen, wordt het ook makkelijker om misleidende verhalen lek te prikken. Als gewone Surinamers beweringen makkelijker kunnen *fact checken*, komt de waarheid sneller boven tafel.

## Lang verhaal kort

In 2019 kwam de nieuwe kasreserveregeling die commerciële banken opdroeg om 50% van de vreemde valuta deposito's als reserve bij de CBvS aan te houden.

Tot dan toe werden er ook al kasreserves bij de CBvS aangehouden. Deze belanden op de grote hoop van de internationale reserve van de CBvS.

Onderdeel van de nieuwe regeling was dat er een Strategic Investment Committee zou komen, die toe zou zien op wat er met de kasreserves zou gebeuren. Verder mocht er alleen iets met de kasreserves gebeuren met toestemming van de CBvS.

Begin 2020, nog voordat de Strategic Investment Committee geïnstalleerd was, moest de CBvS veel ingrijpen om de wisselkoers te verdedigen vanwege het bewaken van prijsstabiliteit voor de bevolking, waarbij de netto internationale reserve tijdelijk onder de nul kwam.

Toen was de verkiezingscampagne al bezig en was er een campagne gestart door de VHP tegen de toenmalige regering, en werd de internationale gemeenschap opgeroepen om Suriname geen geld meer te lenen.

Toen is besloten in te grijpen tegen de toenmalige governor van de CBvS en tegen de toenmalige Minister van Financiën, en is gekozen een heel groot punt te maken van dat de netto internationale reserve tijdelijk even negatief was. Dat punt is vervolgens 5 jaar lang constant herhaald. Ook al ontbreekt de juridische basis van dat punt.

Het was bekend dat het onwenselijk was om de netto internationale reserve tot beneden het nulpunt te laten dalen. Maar het is in het besturen wel vaker zo dat er tussen twee kwaden gekozen moet worden. Het moge duidelijk zijn dat de intentie van de CBvS geweest is om in het landsbelang te handelen, en dat er geen juridische fouten zijn gemaakt. Dat het een hele lastige periode was, die mede door de oproep van de VHP aan de internationale gemeenschap om vooral geen geld meer aan Suriname te lenen, niet makkelijker gemaakt werd. En dat er in die lastige periode lastige keuzes gemaakt moesten worden.